

Univerzitet Crne Gore
Fakultet političkih nauka

Uvod u komunikologiju

Sedmo predavanje – *Komunikacija u masovnim medijima i interkulturalna komunikacija*

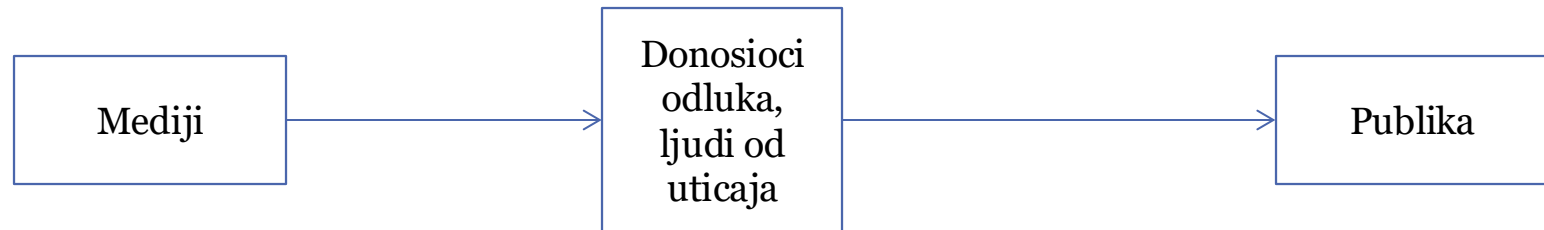
Teorije masovne komunikacije

Teorija zlatnog metka (hipodermičke igle)

- Masovni mediji imaju direktnu i veliku moć nad svojom publikom
- Hipodermička igla – mediji ubrizgavaju poruku u um publike
- Jedna efektna medijska poruka može da promijeni stav konzumenata
- Primjer: radio drama „Rat svjetova“ Orsona Velsa 1938. godine

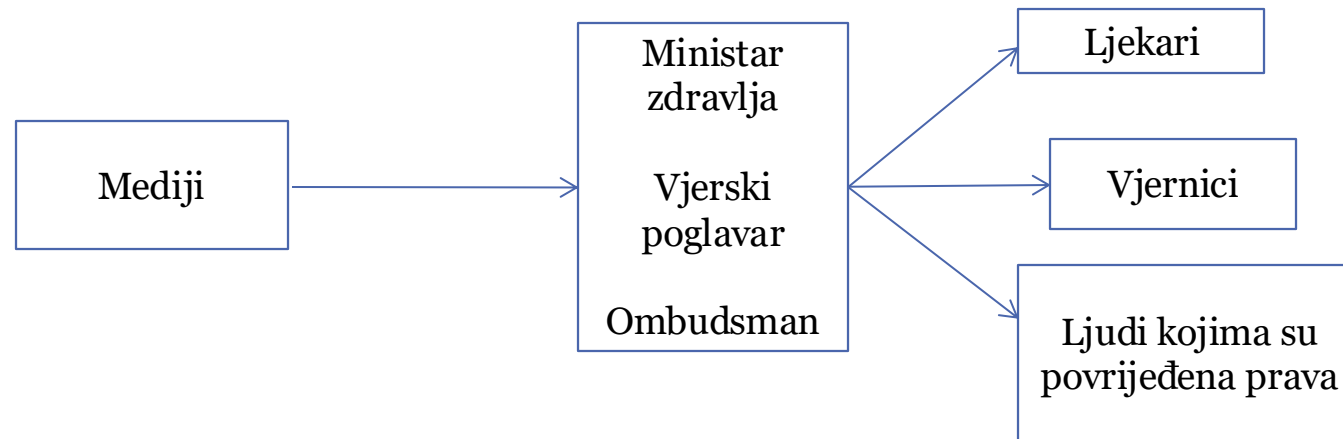
Teorija dvostepenog toka komunikacije

- Nastala na nedostacima teorije „zlatnog metka“
- Spada u tzv. paradigmu „ograničenog uticaja medija“ koju je razvio Pol Lazarsfeld istraživajući ponašanje birača u Americi (People's Choice studija)
- Medijski uticaj na publiku nije direktan

Teorija višestepenog toka komunikacije

- Teorija višestepenog toka komunikacije oslanja se na teoriju dvostepenog toka komunikacije
- Razlika je u drugom koraku

Teorija difuzije

- Primarna funkcija medija je informativna
- Mediji nemaju toliku moć u mijenjanju stavova
- Mediji utiču na ljude, ali ljudi dalje šire medijske poruke u svojim referentnim grupama
- Poruke imaju efekta ako se *šire* unutar društava u kojima se krećemo

Teorija postavljanja prioriteta (agenda setting)

- Mediji procesom selekcije odlučuju koja će informacija biti prva na dnevnom redu, a koja posljednja

Univerzitet Crne Gore
Fakultet političkih nauka

Uvod u komunikologiju

Interkulturalna komunikacija

Interkulturalna komunikacija

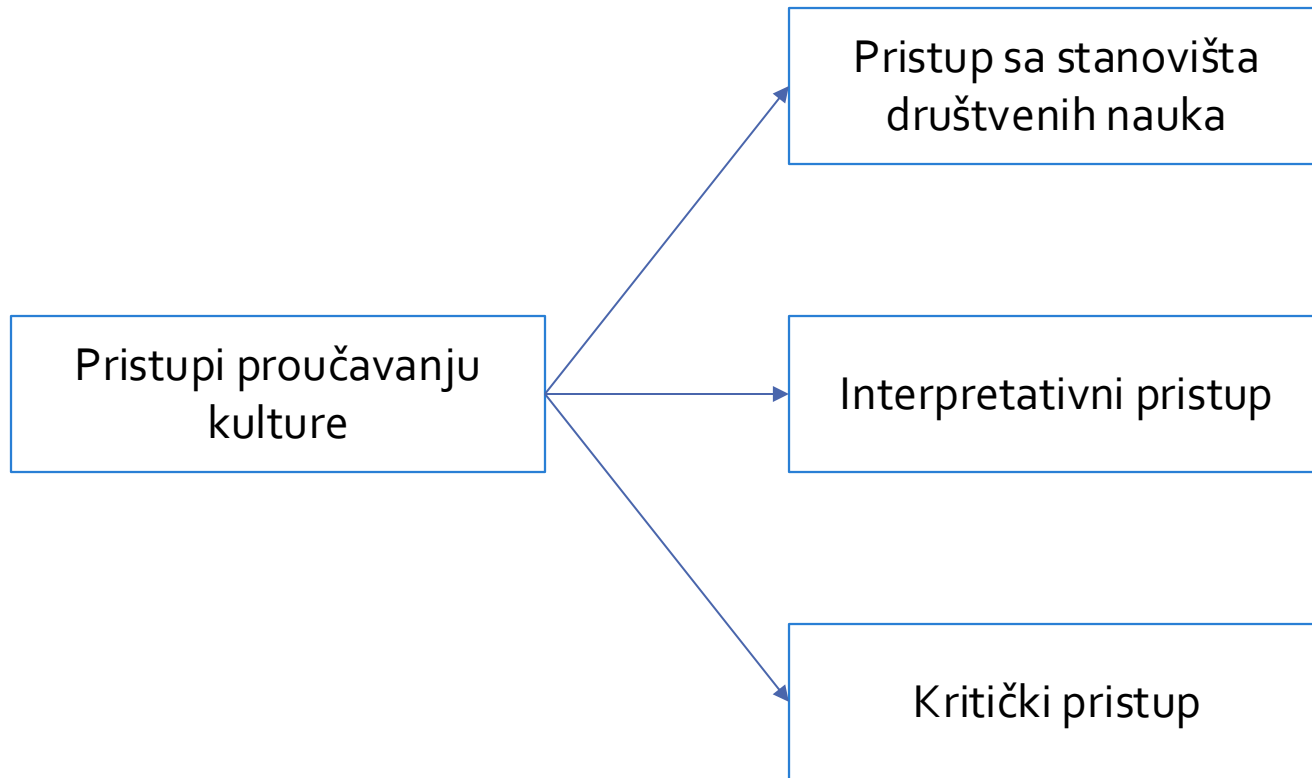
- *Značenja i određenje kulture*
- *Učenje i usvajanje kulture*
- *Kulturalne razlike*
- *Barijere u interkulturalnoj komunikaciji*
- *Interkulturalna kompetentnost*

Značenja i određenje kulture i interkulturalne komunikacije

Kultura

- Kultura se *uči*, ona nije urođena.

Različita tumačenja kulture

Kultura je obična: Rejmond Vilijams (Britanske studije kulture, polovina 20. vijeka)

Masovna kultura: Definisana kao niz aktivnosti i praksi koju konzumira masovna publika širom svijeta. Masovna kultura je kreativno raznolika, geografski disperzovana, komercijalno raznolika (Dodds 2020).

Savremeno tumačenje kulture

- Danas se pod kulturom podrazumijevaju (Todorović-Tatar 2021):
 1. *Oblici ljudskog samoizražavanja* (nauka, filozofija, religija, umjetničko stvaralaštvo)
 2. *Način života jedne zajednice po kome se ona razlikuje od drugih zajednica* (običaji, vrijednosti, način mišljenja i ponašanja)
 3. *Osobine individualnog ponašanja i način postupanja u interakciji sa drugim ljudima* (učtivost, razboritost, samokontrola, uvažavanje drugih)

Interkulturalna komunikacija

- Interekulturalna komunikacija je komunikacija između pripadnika različitih kultura
- Iz ugla interkulturalne komunikacije kultura se odnosi “cjelokupan način života neke grupe ili društva, tj. kao kompleksna cjelina koja obuhvata **znanja, vjerovanja, umjetnost, moral, pravo, običaje, sposobnosti i navike koje je osoba stekla kao član određene grupe ili društva**. Kultura predstavlja aktivan proces stvaranja značenja” (Todorović-Tatar 2021).

Izvor: UNHCR (2021)
http://azil.rs/azil_novi/wp-content/uploads/2022/02/SUSRETI_vodič-3-1.pdf

Odlike kulture

- Kultura je **zajednička**.
- Kultura se **uči** i **dugotrajna** je.
- Kultura **ima veliki uticaj** na ponašanje.
- Kultura je **sistematična** i **organizovana** (programiranje uma).
- Kultura je **dobrim dijelom nevidljiva**.
- Kultura može biti “**čvrsta**”(jednobraznost i saglasnost) i “**labava**” (dopuštanje većih razlika) u odnosu na **stepen u kom kultura prožima jedno društvo**.

(Todorović-Tatar 2021)

Učenje i usvajanje kulture

Učenje i usvajanje kulture - enkulturacija

Kultura se **uči** kroz procese *enkulturacije i akulturacije*.

ENKULTURACIJA

- Proces usvajanja obrazaca kulture u kojoj se osoba rodila i odrasla.
- Identifikacija sa vrijednostima i uvjerenjima sopstvene kulture može biti:

1. **etnocentrička**
2. **etnorelativistička**

Mekić 2021, 18.

Učenje i usvajanje kulture - akulturacija

AKULTURACIJA

- Proces kojim osoba **redefiniše doživljaj svoje kulture na osnovu kontakata** sa pripadnicima druge, na osnovu boravka u drugoj kulturi ili na osnovu izloženosti preko medija.
- U odnosu na stepen u kom su pojedinci ili grupe spremni da očuvaju svoju sa jedne strane i usvoje novu kulturu možemo govoriti o **četiri strategije akulturacije**:
 1. asimilacija,
 2. separacija,
 3. marginalizacija
 4. integracija.

Asimilacija

Asimilacija znači usvajanje nove kulture i postepen i neminovan gubitak originalne kulture (Vukojević 2016, 37).

Separacija

- **Separacija** se dešava kada osoba izabere da održava postojeći identitet, ali i odbija dominantno društvo, kreira sopstvenu kulturu, *odvaja* se od preovlađujuće (Vukojević 2016, 37).

Marginalizacija

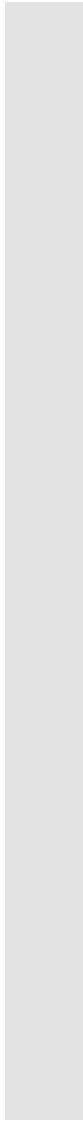
Marginalizacija je kada ne osjećamo pripadnost ni sopstvenoj ni novoj kulturi. Ne postoji želja da učestvujemo u životu dominantne kulture, najčešće zbog isključivanja i diskriminacije (Vukojević 2016, 37).

Integracija

Integracija znači da je osoba sposobna da sebe vidi kao multikulturalno biće koje bira i prilagođava svoje ponašanje određenom kulturološkom kontekstu (Mekić 2021, 18).

Osoba se smatra **integrisanom** kada održava interes za svoju kulturu, dok održava i dnevni kontakt sa individuama nove kulture (Vukojević 2016, 37).

Sa strategijom integracije blisko korespondira koncept *bikulturalizma*, koji se odnosi na pojedince koji su istovremeno uključeni u dvije kulture (LaFambroise et al, 1993).

Kulturalne razlike

Individualističke i kolektivističke kulture

Individualistička kultura	Kolektivistička kultura
Naglasak na individualnim ciljevima	Naglasak na kolektivnim ciljevima
Samoostvarenje	Uklapanje u grupu
Male razlike između komunikacije unutar grupe i izvan grupe	Velike razlike između komunikacije unutar grupe i izvan grupe
Nezavisno konstruisanje predstave o sebi	Međuzavisno konstruisanje predstave o sebi
"Ja" identitet	"Mi" identitet
Izgovorite ono što mislite	Izbjegavate sukob

Izvor: Tabs 2013, 411.

Maskuline (*asertivne*) i feminine (*kooperativne*) kulture

- **Maskuline kulture** ističu rad, snagu, asertivnost, a rodne uloge su strogo definisane i podijeljene. **Karakteristično je direktno konfrontiranje u sukobima.** Emocionalno ispoljavanje je striktno polno uslovljeno (primjeri: Japan, Mađarska, Švajcarska, Italija, SAD, Poljska, Njemačka).
- **Feminine kulture** cijene privrženost, saosjećanje, brigu. Rodne uloge se prepliću: očekuje se i od muškaraca i od žena da budu umjereni, brižni prema drugima. Rodna diskriminacija je svedena na minimum (primjeri: Danska, Švedska, Norveška, Finska i Holandija).
- Važno: ova podjela kulture je zastarjela i bazirana je na rodnim stereotipima.

Kultura sa velikom i malom distancom moći

- Distanca moći se odnosi na stepen do kog ljudi prihvataju autoritet.
- Kultura sa velikom distancom moći
- Kultura sa niskom distancom moći

Kulture sa malom i velikom tolerancijom na neizvjesnost

Kulture sa malom tolerancijom na neizvjesnost

- Nepoznate situacije u jednoj kulturi doživljavaju kao ugrožavajuće i prijetee. Bezbjednost i sigurnost su glavni motivi.

Kulture sa velikom tolerancijom na neizvjesnost

- Novine se ne doživljavaju kao prijetnja, već kao izazov. Manja usmjerenost na pravila i velika tolerancija prema različitim mišljenjima.

Kulture visoko i nisko zasićene kontekstom

- U **kulturama visokog nivoa konteksta**, umijemo bolje da tumačimo neverbalno ponašanje i pretpostavljamo da to isto umiju ljudi u našoj okolini. To su najčešće kolektivističke kulture (na primjer, Japan, arapske i mediteranske kulture)
- U **kulturama niskog nivoa konteksta**, naglasak je na verbalnoj komunikaciji, koja je direktna i eksplicitna. To su najčešće individualističke kulture (Njemačka, Švajcarska, Holandija, SAD).
- Na primjer, ljudi iz kulture visokog konteksta one iz niskog konteksta opažaju kao previše direktne i pretjerano pričljive, precizne i opterećene detaljima.

Individualistička kultura	Kolektivistička kultura
Naglasak na individualnim ciljevima	Naglasak na kolektivnim ciljevima
Samoostvarenje	Uklapanje u grupu
Male razlike između komunikacije unutar grupe i izvan grupe	Velike razlike između komunikacije unutar grupe i izvan grupe
Nezavisno konstruisanje predstave o sebi	Međuzavisno konstruisanje predstave o sebi
"Ja" identitet	"Mi" identitet
Izgovorite ono što mislite	Izbjegavate sukob
Komunikacija niskog nivoa konteksta: direktna, jasna	Komunikacija visokog nivoa konteksta: indirektna i neprecizna

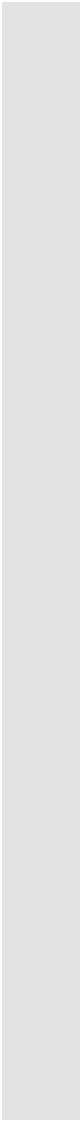
- U kulturama visokog konteksta kritika se upućuje nasamo, a ne u javnosti kako bi se sačuvao ugled sagovornika/ce. Izbjegavaju se argumenti koji mogu da povrijede ili ugroze.
- U kulturama niskog konteksta kritika se upućuje javno. Oklijevanje da se kaže ne ili da se bude direktan u interkulturnoj komunikaciji se tumači kao slabost.

Prisne i rezervisane kulture

- **Prisne kulture** – glasan govor, manja prostorna distanca i usmjeravanje pogleda, tjelesno dodirivanje izraženo (Francuska, Italija, latinoameričke, arapske i afričke zemlje)
- **Rezervisane kulture** – preferiraju se niži i tiši glasovi, rjeđe dodirivanje, veće međusobno rastojanje, usmjeravanje pogleda se nekad tumači kao znak nepoštovanja (Todorović-Tatar, 2021).

Barijere u interkulturalnoj komunikaciji

Barijere u interkulturalnoj komunikaciji

- Stereotipi i predrasude
- Razlike u sistemima kodova (pogrešno tumačenje verbalne i neverbalne komunikacije)
- Strah od novog i nepoznatog
- Etnocentrizam – “tendencija da se procjenjuju vrijednosti, običaji, ponašanja i ostali aspekti druge kulture u okvirima onoga što naša kultura smatra poželjnim ili idealnim” (Tabs 2013, 430).

Interkulturalna kompetentnost

- Interkulturalna osjetljivost prema Todorović-Tatar (2021) podrazumijeva promjenu pogleda na svijet tj. načina na koji se sagledavaju razlike (kvalitativna promjena), a ne isključivo sticanje znanja o određenim kulturama (kvantitativna promjena)
- To je zapravo prelaz od etnocentričnog do etnorelativističkog pogleda na svijet (poricanje razlika, odbrana od razlika, minimiziranje razlika, prihvatanje razlika, adaptacija na razlike i integracija razlika)
- **Kulturni šok** – faza euforije, faza odbacivanja, faza prilagođavanja, faza adaptacije, šok povratka u sopstvenu kulturu

Literatura

- Tabs, Stjuart. (2013). Komunikacija-principi i konteksti. str. 402-446.
- Mekić, Demir. (2021). [Kratki vodič o interkulturalnosti prihvatanju i zajedništvu](#). UNHCR.